

4 Differentiatie bij leesvaardigheid

M Vragen bedenken voor een ander groepje

Welke soorten vragen kom je in examen-teksten tegen?

Vraagsoorten

Bij het lezen van Cito-teksten kom je een aantal **vraagsoorten** tegen, die elk hun eigen aanpak vereisen.

■ Meerkeuzevragen

Hierbij moet je soms uit vier of meer mogelijkheden kiezen en moet je dus een goed beeld hebben van waar de hele tekst over gaat.

- Let dus allereerst op titel, onderkop, tussenkopjes en afbeeldingen/foto's en bedenk of je wat van het onderwerp afweet, en zo ja wat dan.
- Zoek het tekstgedeelte waar de vraag bij hoort en geef aan waar dit deel van de tekst over gaat.
 - Onderstreep de kern van het tekstgedeelte.
 - Formuleer in je hoofd een eigen antwoord.
 - Vergelijk dat met de antwoordkeuzes die gegeven zijn en zoek terug in de tekst of je een tekstgedeelte kunt vinden waarin in andere woorden hetzelfde staat als in het antwoord.
- Als je het echt niet kunt vinden: elimineren = antwoorden die sowieso onzin zijn wegstrepen. Meestal houd je dan twee keuzes over en kun je opnieuw in de tekst zoeken naar het deel dat in andere woorden het juiste antwoord geeft.

■ Juist/Onjuist (Ja/Nee, Wel/Niet)-vragen

- Lees de vraag.
- Lees het tekstdeel waar de vraag betrekking op heeft.
- Lees de antwoordmogelijkheden.
- Let op woorden als: 'meeste', 'alle', 'nooit', 'altijd' en dergelijke.
- Zet in de tekst een '+' of een '-' bij de antwoordmogelijkheden. Zet alleen een + als er een bewijs in de tekst staat.
- Wat wordt er gevraagd en wat moet je opschrijven?
 - 'wel/niet'?
 - 'juist/onjuist'?
 - 'waar/niet waar'?
 - 'ja/nee'?

Houd je aan die woorden!

▪ **Open vragen**

- Zorg dat je de vraag begrijpt.
- Lees het betreffende tekstdeel.
- Formuleer bondig maar volledig het antwoord in goed lopend Nederlands.
- Vermijd overbodige uitweidingen en woorden in de taal van de tekst.
- Als er gevraagd wordt te citeren, mag je de taal van de tekst wel gebruiken.

Daarbinnen kom je allerlei typen vragen tegen

- 1 **Beoordelvraag:** Bij dit type vragen vraagt men naar de toon van een tekstdeel. 'Wat is de toon van dit artikel?' 'Hoe denkt de auteur over deze kwestie?' en dergelijke. Hierbij moet je de vraag lezen, de passage waarover de vraag gaat, vaststellen wat die passage in het Nederlands precies betekent en of de toon bijvoorbeeld ironisch, enthousiast, onverschillig of neutraal is.
- 2 **Conclusievraag:** Bij dit type vragen moet jij zelf een conclusie trekken uit de passage waar de vraag naar verwijst. Dit vereist nauwkeurig lezen, zonder je eigen interpretatie. Gebruik dus alleen de context en je (voor)kennis.
- 3 **Formuleringsvraag:** In dit type vraag moet je de impliciete of expliciete betekenis van een tekstgedeelte opsporen. 'Wat betekent dat hier?' of 'Waar gaat het hier precies om?' Dit doe je door goed de vraag en de passage erbij te lezen, de betekenis in je hoofd te verwoorden en zo beknopt en precies mogelijk weer te geven wat je uit de tekst kunt halen.
- 4 **Structuurvraag:** In dit type vraag wordt gevraagd verbanden weer te geven tussen gedeeltes van de tekst, zoals: 'Hoe verhoudt deze alinea zich tot de vorige?' of 'Waar dient deze alinea voor?' Hier gaat het om oorzaak, gevolg, een illustratie, een tegenstelling, een versterking, enzovoort.
- 5 **Kernvraag:** Hier wordt gevraagd naar de hoofdgedachte of de kern van een tekst(deel). 'Wat is de kern van dit artikel?' of 'Welk doel had de auteur bij het schrijven van deze tekst?' Als dit de enige vraag is bij de tekst moet je skimmen*; als er meerdere vragen bij de tekst staan, moet je nauwkeuriger lezen en citaten, voorbeelden en dergelijke wegstrepen, totdat je echt de kern te pakken hebt. Geef dan zo beknopt en precies mogelijk die kern weer.
- 6 **Invulvraag:** Dit type vraag komt bij gatenteksten voor of heeft tot doel jou een ontbrekend woord te laten vinden dat in de tekst had kunnen staan. 'Welk woord past het beste op deze plaats?' of 'Met welk woord had deze zin kunnen beginnen?' In dit geval moet je altijd het deel voor en na het in te vullen woord goed begrijpen, goed bepalen wat voor functie dit woord heeft en tot welke woordsoort het behoort. Dan bepaal je wat het verband is tussen het deel voor en het deel na het in te vullen woord. Vervolgens bedenk je voor jezelf in je hoofd het woord dat zou passen en kijk je daarna pas uit welke woorden je kunt kiezen.
- 7 **Scanvraag**:** Dit zijn vragen bij een tekst die je snel in z'n geheel globaal doorleest op zoek naar specifieke informatie, zoals 'Je wilt in het weekend naar een pretpark dat geschikt is voor jongeren vanaf 12 jaar. Welk pretpark kies je?' Alleen de passage die de juiste informatie bevat, lees je iets beter door om te checken of je goed gescand hebt.

- 8 Verwijsvraag:** ‘Waarnaar verwijst ‘il’ in deze zin?’ of ‘Waar heeft het woord ‘daling’ betrekking op?’ Hiervoor moet je teruglezen in het voorgaande tekstdeel en moet je een woord kunnen vervangen door het verwijswoord uit de vraag.

**Skimmen = de tekst in zijn geheel globaal doorlezen om hem in één zin te kunnen samenvatten.*

***Scannen = de tekst zo globaal doorlezen dat je precies blijft steken bij het deel dat antwoord geeft op de scanvraag.*

Bron: <http://maken.wikiwijs.nl/bestanden/199849/soorten%vragen.docx>

Valkuilen

Bij het lezen van Cito-teksten kom je een aantal **valkuilen** tegen, waardoor foute antwoorden goed lijken te zijn.

- 1 Te veel uit de tekst.** Wat in het foute antwoord staat, komt allemaal in de tekst voor, maar er staan dingen tussen waar de vraag geen betrekking op heeft. Bijvoorbeeld: in de tekst worden twee oorzaken voor milieuverontreiniging genoemd. In het foute antwoord worden die twee oorzaken wel genoemd, maar ook een reden waarom het allemaal wel meevalt.
- 2 Te weinig uit de tekst.** Wat in het foute antwoord staat, komt allemaal in de tekst voor, maar er ontbreekt een deel dat in de tekst ook genoemd wordt, waardoor het antwoord onvolledig is. Dus: kijk of alle elementen uit de tekst in het antwoord staan. Bijvoorbeeld: in de tekst worden twee oorzaken voor milieuverontreiniging genoemd, maar het foute antwoord geeft er maar één.
- 3 Bijzaak.** In dit foute antwoord staat wel iets wat in de tekst genoemd wordt, maar in de vraag wordt naar een hoofdzaak en niet naar een bijzaak gevraagd. Bijvoorbeeld: In de tekst staat ‘hij deed allerlei stomme dingen, zoals die keer dat hij op een varken door de stad reed’. De vraag luidt: ‘Wat kun je zeggen over Dik Troms gedrag?’ Fout antwoord: ‘Dat hij op een varken door de stad reed.’
- 4 Past niet bij de vraag.** Dit foute antwoord op de vraag staat wel in de tekst, maar het past niet bij deze specifieke vraag. Dus: lees de vraag nauwkeurig. Bijvoorbeeld: In de vraag staat ‘Wat is de overeenkomst tussen Frankrijk en Engeland?’. In het foute antwoord staat: ‘Engeland wil niet bij Europa horen, terwijl Frankrijk dat juist wel graag wil.’
- 5 Tegenovergestelde.** Het foute antwoord is juist het tegenovergestelde van wat er in de tekst staat. Bijvoorbeeld: In de tekst staat ‘De kaart is geldig tot buiten de landsgrenzen.’ In het foute antwoord staat ‘De kaart is slechts geldig binnen de grenzen van ons land.’ (Let op bij Frans: het woordje ‘ne ... que’ = ‘slechts, alleen maar’ wordt makkelijk verward met ‘ne ... pas!’)
- 6 Open deur.** Dit foute antwoord klinkt misschien wel voor de hand liggend en dus logisch, maar het staat absoluut niet zo in de tekst. Dus: kies niet te snel voor een antwoord dat wel aardig of plausibel klinkt. Bijvoorbeeld: In de tekst staat: ‘Vrouwen hebben minder aanleg voor wiskunde dan mannen.’ In het foute antwoord staat: ‘Vrouwen en mannen zijn gelijkwaardig.’

- 7 **Te veel erbij gesleept.** Dit foute antwoord staat gedeeltelijk in de tekst, maar jij verzint er zelf iets bij, waardoor het een interpretatie wordt in plaats van een beschrijving. Dus: beperk je tot wat er in de tekst staat. Bijvoorbeeld: in de tekst staat: 'Als kind tekende Yves Saint Laurent graag en hij speelde ook graag toneel', maar in het foute antwoord staat: 'Hij speelde liever toneel dan dat hij tekende.'